

EŞ SEÇME STRATEJİLERİ ENVANTERİ GELİŞTİRİLMESİ

Serkan ALTUNTAŞ

İnönü Üniversitesi, PDR Doktora Öğrencisi, serkan-altuntas@hotmail.com

Abdullah ATLI

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, abduallah.atli@inonu.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerinin belirlenmesinde kullanılmak üzere geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Geliştirilen ölçme aracı, üniversitede öğrenim gören 708 (388 kız, 320 erkek) öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu kontrol etmek için yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi sonucunda; KMO değeri .78 ve Bartlett's Test of Sphericity değeri 3238.32 olarak bulunmuştur ($p < 0.001$). Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen yapının χ^2/sd oranı, GFI, RMSEA, CFI, TLI uyum indeksleri değerlendirilmiş ve indeks değerlerinin model uyumu için yeterli düzeyde oldukları belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda ölçme aracının yedi alt boyutunun (Aile Kurumu ve Güven, Sosyo-Ekonomik Durum, Dini ve Siyasi Benzerlik, Fiziksel Özellik, Bekaret, Çocuk Bakımı, Aşk) olduğu ortaya çıkmıştır. Güvenirliliğe ilişkin bulgulara göre ölçme aracının alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları, .58 ile .84 arasında test tekrar test değerleri .65 ile .92 arasında değişmektedir. Bu sonuçlar geliştirilen "Eş Seçme Stratejileri Envanteri"nin, üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerini ölçebilecek, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Üniversite Öğrencileri, Eş Seçme Stratejileri

THE DEVELOPMENT OF CHOOSING PARTNER STRATEGIES INVENTORY

Abstract

The purpose of this study was to develop a valid and reliable measurement tool to use in the determining of choosing partner strategies of university students. The developed measurement tool was applied to 708 students (388 girls, 320 boys) get university education. As a result of Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett tests were done to control the suitability of data for factor analysis, KMO value was found as .78 and Bartlett's Test of Sphericity value was found as 3238.32 ($p < 0.001$). As a result of confirmatory factor analysis was done, fit indexes of inventory were calculated as χ^2/sd , GFI, CFI, TLI, RMSEA. In the direction of obtained findings, it was determined that the measurement tool was a seven subscale structure (Family and Reliance, Socio-Economic Status, Religious and Political Similarity, Physical Feature, Virginity, Child Care, Love). According to findings relating to reliability, internal coefficient of consistence of measurement tool relating to its sub dimensions differ from .58 to .84, test-retest values differ from .65-.92. It shows that the choosing partner strategies inventory which was developed these findings is a valid and reliable measurement tool which can measure the choosing partner strategies of university students.

Key Words: Marriage, University Students, Choosing Partner Strategies.

Giriş

Bireyler belli gelişim aşamalarını geçtikten sonra yakın ilişki kurmak önemli bir ihtiyaç haline gelir. Aile üyelerinin arkadaşlığı, sokak, okul ya da mahalledeki arkadaşlıktan daha farklı bir yakınlık istenir. Romantik ilişki bağlamında başlayan bu süreç toplumumuzda genellikle evlenme ve aile kurma ile neticelenir. Aile, geçmişten günümüze medeniyetler için vazgeçilmez kabul edilen, ortak değer olarak bilinen, neslin devamının sağlandığı ve insanların sosyalleşme sürecinin tamamlandığı kurumdur. Aile tüm toplumlarda insanların bir arada yaşamasını sağlayan yapıların başında gelir ve toplumun temelini oluşturur. Bu gerçeklik insanlık tarihi boyunca kabul görmüştür. Toplumun temelini oluşturan aile, kültürel ve insani değerlerle toplumsal sürekliliğin taşıyıcısıdır (Ondaş, 2007). Evlenip aile kuran birey; psikolojik, sosyal ve cinsel ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımların sağlandığı temel bir birime geçiş yapmış olur (Bulut, 1993; Ondaş, 2007). Evlenip yuva kurmak insan topluluklarının en belirgin özelliklerindedir (Şahinkaya, 1970). Evlenmek, aile kurmak bireyin samimilik, güç, anlamlılık (Nazlı, 2007), cinsellik, neslin devamı (Çaplı, 1992; Ondaş, 2007; Özgüven 2009), sevme-sevilme (Özgüven, 2009; Yurtkuran Demirkan ve ark., 2009) gibi ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu açıdan evlenmek bireylerin toplumsal uyumlarını güçlendirmektedir. Toplumların temel beklentileri belirli yaşa gelmiş gençlerin evlenmesidir.

Erikson 19-25 yaş arası dönemi psikososyal kişilik gelişim evrelerinden "Yakınlık Kurmaya Karşı Yalıtım" dönemi olarak belirlemiştir (Atkinson, Smith, Bem, Hoeksema, Atkinson, 2002; Bee, Boyd, 2009). Üniversite dönemi olan bu yaşlarda birey başkalarıyla, yakınlıklar, dostluklar kurabilir. Bu dönemde evlenme, eş seçme ve evlilik gencin yaşamında daha fazla önemli olmaya başlar (Senemoğlu, 1998). Yakınlaşamayan insanlar duygusal olarak yalnızlaşabilirler. Samimi ilişkilerin vereceği yakınlığı, mutluluğu ve doyumunu bulamadıkları yüzeysel ilişkiler arasında dolaşabilirler (Burger, 2006; Senemoğlu 1998).

"İnsanlar eşlerini nasıl seçer?" sorusu yıllardan beri sorulmuş ve bununla ilgili olarak çeşitli kuramlar ortaya atılmıştır. Psikolojide dinamik kuramlar, tamamlayıcılık yaklaşımı, benzerlik yaklaşımı, evrimci psikoloji, toplumsal yapı kuramı ve alışveriş yaklaşımı eş seçimini açıklamaya çalışan kuramlardır. Bu kuramlara genel olarak bakıldığında ortak noktaları; eş seçiminin belli bir amaca yönelik bilinçli bir seçim olduğu anlayışıdır. Başka bir ifadeyle, eş seçimi rastgele bir süreç değildir. Öyleyse, bu süreçte rol oynayan faktörlerin anlaşılması gerekir. Bu düşüncelerden en fazla üzerinde durulan açıklama olan benzerlik eşleşmesi bireylerin; sosyo-ekonomik düzey, fiziksel çekicilik, etnik köken, dini durum, toplumsal eğilimler, eğitim seviyesi, aile yapısı, zeka düzeyi ve yaşam süresi bakımından kendilerine benzeyenlerle eşleşme eyleminde oldukları anlamına gelmektedir (Lauer ve Lauer, 1991'den aktaran Bacanlı, 2001).

Araştırmalar kadın ve erkeklerin eş seçme konusunda benzer kriterler kadar farklı kriterlere de sahip olduğunu ortaya koymuştur (Bacanlı, 2001; Başar, 2006; Efe, 2013; Farajzadeh, 2011; Güngör, Yılmaz ve Balcı, 2011; Keklik, 2011; Ondaş, 2007; Türkarıslan ve Yurtkuran Demirkan, 2007; Tüzemen ve Özdağoğlu, 2007). Kadınların ekonomik güç (Shipman, 2011), sosyal statü (Yurtkuran Demirkan ve ark., 2009), evlilik ilişkileri (Uraz, 1979) gibi kriterlere daha fazla önem verdikleri, erkeklerin ise, dini yaşayış biçimi, fiziksel özellikler (Uraz, 1979; Yurtkuran Demirkan ve ark., 2009), bekaret (Shipman, 2011) gibi kriterleri daha fazla önemsedikleri bulunmuştur.

Türkiye İstatistik Kurumuna (2013) göre evlenen çiftlerin sayısı 2012 yılında bir önceki yıllara kıyaslandığında %1,9 artarak 603.751'e, boşanan çiftlerin sayısı, bir önceki yıllara kıyaslandığında %2,7 artarak 123.325'e yükselmiştir. Veriler ele alındığında boşanmaların her geçen yıl arttığı görülmektedir. 2012 yılı içinde gerçekleşen boşanmaların %39,6'sı evliliğin ilk 5 yılı içinde gerçekleşmiştir. Evlilikte karşılıklı uyum olduğunda beklentiler gerçekleşmekte ve doyum sağlanmaktadır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005). İlk yıllarda gerçekleşen boşanmaların fazla olması bireylerin kendi kriterlerinin farkında olmadıklarını, yüksek beklentiye sahip olduklarını (Şentürk, 2012) göstermektedir. Araştırmacılar kişinin kendisini ve eşini algılayışının yani kişilerarası ilişkilerdeki algının evlilik uyumunun önemli bir göstergesi olduğunu vurgulamışlardır (Möller ve Van Zyl, 1991). Ayrıca anlaşılabilir çiftlerin anlaşamayan çiftlere göre kendilerini tanımlamalarının birbirine benzediği saptanmıştır (Creamer ve Campbell, 1988; White ve Hatcher, 1984). Bireylerin evliliğe ilişkin beklentilerini, eşe ilişkin kriterlerini önceden bilmesi yaşanan sorunları azaltacaktır.

Günümüzde şehirlerin büyümesi, insanların doğdukları/büyüdükleri yerlerden uzaklaşmaları ya da aile bağlarının zayıflaması gibi sebeplerle eş seçimi zorlaşmakta ve bireyler giderek yalnızlaşmaktadır. İnsanlar romantik ilişki öncesinde hangi stratejilere sahip olmaları gerektiğini merak etmektedir. Romantik ilişki için fiziksel çekicilik mi, toplumsal benzerlik mi aranmalı ya da aşk her şeyi düzeltir mi? Eş seçme aşamasında olan bireylerin sağlıklı bir tercih yapmaları için kendini tanıması ve eş seçme stratejilerini bilmesi önemlidir. Bireylerin eş seçiminde gelgitlerinin, kararsızlıklarının olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda geliştirilecek olan bir envanter aracılığıyla bu durumdaki bireylere bilgi verilmesinin hem alan uzmanları hem de bu yardımı alacak kişiler için yararlı olacağı düşünülmektedir. Alanyazına bakıldığında eş seçimi ve evlilik konusunda çeşitli çalışmalar bulunmakla birlikte özellikle üniversite öğrencilerinin eş seçimlerini farklı alt boyutları ile ele alan bir ölçme aracı ihtiyacı olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmayla üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerini belirlemeye yönelik, bireylerin evlenecekleri kişide hangi özelliklere önem verdiklerini ölçen bir araç geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmaya üniversitede öğrenim gören 812 öğrenci katılmıştır. Formu eksik doldurma, kontrol maddelerini hatalı doldurma ya da uç değerlere sahip olma gibi sebepler nedeniyle araştırmada analize 708 (388 kız, 320 erkek) öğrenci alınmıştır. Araştırmaya katılanların tamamının bekar olduğu belirlenmiştir. Araştırmada analize dahil edilen öğrencilerin yaş ortalaması 22,1'dir (SS=1,8).

Veri Toplama Aracının Geliştirilme Süreci

Geliştirilen “Eş Seçme Stratejileri Envanteri” için madde havuzu oluşturulurken ilk olarak ilgili alanyazın incelenmiştir. Bu evreden sonra, amaca uygun ilgili alan anketleri (Bacanlı, 2001; Başar, 2006; Efe, 2013; Farajzadeh, 2011; Güngör, Yılmaz ve Balcı, 2011; Keklik, 2011; Ondaş, 2007; Türkarıslan ve Yurtkuran Demirkan, 2007; Tüzemen ve Özdağoğlu, 2007) dikkate alınmıştır. Oluşturulan madde havuzu için dört alan uzmanının (İnönü Üniversitesi PDR bölümünde görevli iki öğretim üyesi ve PDR alanından iki doktora öğrencisi olmak üzere dört kişi) envanterdeki her bir maddeye ilişkin görüşleri dikkate alınmış ve maddelerde ihtiyaç duyulan düzeltmeler yapılmıştır. Elde edilen 57 maddelik denemelik envanter formu, Türkçe öğretmenlerine gösterilmiş ifadelerin dil ve anlam açısından uygunluğu incelenmiştir. Daha sonra geliştirilen envanter pilot uygulama ile 19 üniversite öğrencisine uygulanmış, maddelerin anlaşılabilirliği, herhangi bir yazım hatasının olup olmadığı ve bu envanterin doldurulması süresinin ne kadar olduğu tespit edilmiştir. Ardından oluşturulan envanter formuna iki tane kontrol maddesi (M24: Bu madde için beş rakamını işaretleyiniz. M51: Bu madde için yedi rakamını işaretleyiniz) eklenmiş ve çoğaltılarak öğrencilere uygulanmak üzere hazır hale getirilmiştir. Envanterdeki 9'lu likert tipi dereceleme “Hiç Katılmıyorum” ile “Tamamen katılıyorum” arasında sıralanmış şekildedir. “Tamamen katılıyorum” 9 puana karşılık gelirken “Hiç katılmıyorum” 1 puana karşılık gelmektedir. Envanterin alt boyutlarına ilişkin puanların artması bireylerin ilgili eş seçme stratejisinin daha önemli olduğunu ifade etmektedir.

Verilerin Analizi

Envanterin yapı geçerliğini tespit etmek için faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenmiştir. Faktör analizi temelde maddeler arası korelasyona dayandığı için açıklanan varyansa, madde faktör yüklerine ve çizgi grafiğine bakılmıştır. Sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede sıklıkla dik döndürme tercih edilmektedir. En çok başvurulan dik döndürme teknikleri ‘varimax’, ‘quartimax’ ve ‘equamax’tır (Erkuş, 2012). Çok faktörlü durumun söz konusu olduğu araştırmalarda daha uygun bir seçim olacağı için varimax eksen döndürme tekniği seçilmiştir (Büyüköztürk, 2002). Faktör analizi yapılırken maddeler bazı açılardan değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmede; Rotated Factor Matrix tablosunda maddelerin yük değerlerinin .45 üzerinde olması (Kline, 2011), KMO değerinin .60

üzerinde olması ve eksen döndürme sonucu maddelerin farklı faktörlerdeki yük değerlerinin farkının .10 üstünde olması kriterleri doğrultusunda maddeler ele alınmıştır (Büyüköztürk, 2010). Öncelikle 302 öğrenciden alınan verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve envanerin faktör yapısı ortaya çıkarılmış daha sonra 406 öğrenciden alınan verilerle doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve alt boyutlar incelenmiştir. Envanerin güvenilirlik çalışmaları için, alt boyutlara ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve test tekrar test yapılmıştır.

Bulgular

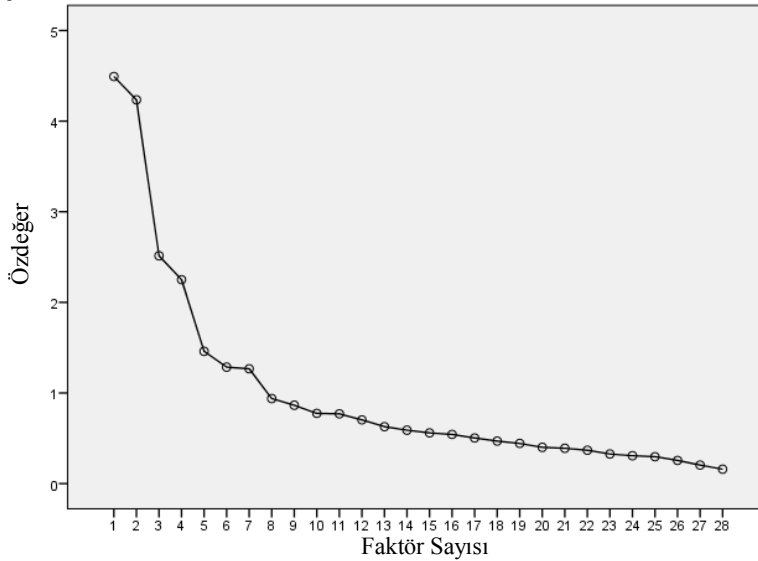
Geçerlik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE)'nin geçerlik çalışmaları doğrultusunda, ölçeğin kapsam geçerliği ve yapı geçerliği incelenmiştir. Geliştiricinin tümüyle kendisinin yapacağı değerlendirme aldatici olabilir. Bu nedenle kapsam geçerliği alan uzmanıyla işbirliğini gerektirir ve uzmanlara danışarak saptanır (Tavşancıl, 2005). Bu nedenle toplam 65 maddeden oluşan madde havuzu hazırlandıktan sonra alan uzmanlarına değerlendirme için verilmiştir. Uzmanlardan yazılı ve sözlü dönüt alındıktan sonra madde havuzu yeniden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda hazırlanan formdan sekiz madde çıkarılmıştır. On iki maddenin ise ifade edilmişinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalardan sonra 57 maddelik deneme formu ortaya çıkmıştır. Bu deneme formu pilot çalışma için on dokuz üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Öğrencilerden alınan dönütler sonrası envanerin uygulamada kullanılacak formu hazırlanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE)'nin açımlayıcı (exploratory) faktör analizi için 302 öğrenciden alınan veriler incelenmiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğu için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) .60'dan yüksek ve Barlett Testi'nin istatistiksel olarak anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2010; Kalaycı,2009). Bu çalışmada KMO değeri .787 ve Barlett Sphericity testi de .000 çıkmıştır.

Şekil 1: Saçılım Grafiği (Scree Plot)

Şekil 1' de saçılım grafiğindeki (Scree Plot) kırılmalara bakılmış, kırılmaların yedi faktörde belirginleştiği ve envanterin öz değeri 1'den büyük olan yedi faktörlü bir yapısının olduğu ortaya çıkmıştır. Açıklanan toplam varyans tablosuna göre yedi faktörün toplam varyansın % 56,41'ini açıkladığı görülmüştür. Açımlayıcı faktör analizi bazı noktalar dikkate alınarak yapılır (Büyüköztürk, 2010). Bu ölçütler envantere yer alan tüm faktörlerin özdeğerinin en az 1 olması, maddelerin faktör yüklerinin en az .50 değerine sahip olması ve her bir faktöre toplanan maddelerin birbiriyle tutarlı olmasıdır. Bu koşulları karşılamayan 29 madde envanterden çıkarılmıştır. Yenilenen açımlayıcı faktör analizinde açıklanan toplam varyansın % 62.51' e yükseldiği görülmüştür. Toplam varyansın % 62,518'ini açıklayan yedi boyutlu bir yapı olduğu ve bu yapıya ilişkin maddelerin faktör yüklerinin, birinci alt boyutunda .61 ile .77 arasında değiştiği, ikinci alt boyutunda .78 ile .88 arasında değiştiği, üçüncü alt boyutunda .63 ile .81 arasında değiştiği, dördüncü alt boyutunda .48 ile .90 arasında değiştiği, beşinci alt boyutunda .60 ile .86 arasında değiştiği, altıncı alt boyutunda .61 ile .82 arasında değiştiği, yedinci alt boyutunda ise .67 ile .75 arasında değiştiği görülmektedir. Bu Sonuçlara göre yedi faktörlü yapı için madde yükleri iyi düzeyde yer almaktadır. Madde faktör yükleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1'de 28 maddeden ve yedi alt boyuttan oluşan envanter verilmiştir. Her bir alt boyut için maddeler anlam ve içerik olarak incelenmiş ve faktörlerin oluşturduğu ölçüm alanı dikkate alınarak alt boyutlara isimler verilmiştir. Buna göre ESSE'nin birinci alt boyutuna aile kurumu ve güven, ikinci alt boyutuna sosyo-ekonomik durum, üçüncü alt boyutuna dini ve siyasi benzerlik, dördüncü alt boyutuna fiziksel özellik, beşinci alt boyutuna bekarlık, altıncı alt boyutuna çocuk bakımı, yedinci alt boyutuna aşk isimleri verilmiştir.

Tablo 1: Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Faktör 1: (8 Madde)	Faktör 2: (4 Madde)	Faktör 3: (4 Madde)	Faktör 4 : (3 Madde)	Faktör 5 : (3 Madde)	Faktör 6: (3 Madde)	Faktör 7: (3 Madde)
M27	.770						
M24	.750						
M17	.695						
M20	.691						
M28	.679						
M14	.633						
M21	.621						
M25	.614						
M4		.888					
M26		.864					
M18		.785					
M12		.780					
M2			.816				
M10			.792				
M5			.778				
M19			.636				
M1				.906			

M9				.889			
M6				.483			
M8					.866		
M23					.840		
M15					.600		
M16						.823	
M7						.780	
M11						.619	
M3							.750
M13							.733
M22							.677
Açıklanan varyans	% 16.046	% 15.26	% 8.979	% 8.037	% 5.214	% 4.591	% 4.526
Toplam Açıklanan Varyans	% 62.518						

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Envanterin yedi faktörlü yapısını doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yöntemi kullanılmıştır. Bu işlem AMOS 16 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. ESSE'nin model sınavında uygulanan DFA için 406 öğrenciden elde edilen veriler kullanılmıştır. Model tanımlamasında maddelerin yedi faktör ile temsil edileceği denencesi sınavmıştır.

Tablo 2: Doğrulayıcı Faktör Analizi

	CMIN	DF	CMIN/DF	GFI	CFI	TLI	RMSEA
Yedi faktörlü model	927.6	327	2.837	.86	.90	.89	.06

Yedi faktörlü model için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve (χ^2 /sd) oranı 2,837 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, önerilen faktör modelinin verilerle uyumlu olduğunu göstermektedir (Sümer, 2000; Şimşek, 2007). GFI'nin .86, CFI'nin .90, TLI .89 ve RMSEA'nın .06 olması modelin uyum değerlerinin uygun olduğunu göstermektedir (Byrne, 1994; Kline, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2001).

Güvenirlilik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Tablo 3'te görüldüğü gibi, ESSE'nin güvenirliliği, iç tutarlılık güvenirlilik yöntemi ve test tekrar test analizi ile hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayıları, aile kurumu ve güven alt boyutu için .84, sosyo-ekonomik durum alt boyutu için .89, dini ve siyasi benzerlik alt boyutu için .82, fiziksel özellik alt boyutu için .70, bekaret alt boyutu için .73, çocuk bakımı alt boyutu için .69, aşk alt boyutu için .58 olarak bulunmuştur. Test tekrar test sonuçları ise aile kurumu ve güven alt boyutu için .67, sosyo-ekonomik durum alt boyutu için .86, dini ve siyasi benzerlik alt boyutu için .87, fiziksel özellik alt boyutu için .80, bekaret alt boyutu için .92, çocuk bakımı alt boyutu için .77, aşk alt boyutu için .65 olarak bulunmuştur.

Tablo 3: Eş Seçme Stratejileri Envanteri Alt Boyutlarının Güvenirliğe İlişkin Değerleri

	Cronbach Alpha	Test Tekrar Test
Aile K. ve Güven	.84	.67
Sosyo-Eko. D.	.89	.86
Dini ve Siyasi B.	.82	.87
Fiziksel Özellik	.70	.80
Bekaret	.73	.92
Çocuk Bakımı	.69	.77
Aşk	.58	.65

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmış ve yapılan analizler sonucunda yedi boyutta toplanan 28 maddelik 9'lu likert tipi ("1=Hiç katılmıyorum, 9=Tamamen katılıyorum") bir ölçme aracına ulaşılmıştır. Elde edilen Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) aile kurumu ve güven(14-17-20-21-24-25-27-28), sosyo-ekonomik durum(4-12-18-26), dini ve siyasi benzerlik(2-5-10-19), fiziksel özellik(1-6-9), bekaret(8-15-23), çocuk bakımı (7-11-16) ve aşk (3-13-22) alt boyutlarını kapsamaktadır. Envanterde alt boyutlar için alınacak yüksek puanlarla bireyin eş seçme strateji hiyerarşisi belirlenecektir. Envanterden toplam puan alınmayacak. Bunun yerine alt boyut puanlarının sıralaması esas alınarak bireyin eş seçmede hangi kriterleri daha fazla önemsendiği belirlenecektir.

Envanterin geçerliğine ilişkin olarak açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre ESSE yedi alt boyutlu olup bu yedi boyut, toplam varyansın %62.518'ini açıklamaktadır. Tavşancıl (2005) sosyal bilimlerde yapılan çok faktörlü ölçek yapılarında % 40 ile % 60 arasında değişen toplam varyans oranlarının yeterli kabul edildiğini belirtmektedir.

Açıklayıcı faktör analizi ile geliştirilmiş olan 28 maddeli ve yedi faktörlü ESSE'nin bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan yedi faktörlü doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ($\chi^2=927.6$, Df=327, $\chi^2 /sd =2.837$, GFI=.86, CFI=.90, TLI=.89, RMSEA=.06) gerekli uyum değerleri elde edilmiştir (Byrne, 1994; Kline, 2011; Sümer, 2000; Şimşek, 2007; Tabachnick ve Fidell, 2001). Güvenirlik analizleri için yapılan Cronbach Alpha Testi ve test tekrar test sonuçlarına göre ESSE'nin ve alt boyutlarının güvenilir olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda alınan bulgular ESSE'nin psikometrik olarak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu envanter üniversite seviyesinde farklı yaş gruplarına uygulanabilir bu sayede hangi yaş grupları nasıl

stratejilere sahip tespit edilebilir. Yine bu gruplarının eş seçme stratejileri arasındaki benzerlikler ve farklar araştırılabilir. Yapacakları akademik çalışmalarda araştırmacılar eş seçme stratejilerini evlilik, mesleki değerler, öz saygı, gibi değişkenlerle çalışmanın yanında farklı demografik değişkenlerle de çalışabilirler. Evlenecek bireylere kendini tanınması ve bir eşten beklentilerini anlaması konusunda yardımcı olmak için uzmanlar tarafından kullanılabilir. Araştırmacılar evlilik öncesi süreci ve bu sürecin etkilerini belirlemeye yönelik eş seçme stratejileri üzerine farklı çalışmalar yaparak ilgili literatüre katkı sağlayabilirler.

Kaynakça

- Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., Hoeksema, S. N., Atkinson, R. L. (2002). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Y. Alagon). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Bee, H., Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Bacanlı, H. (2001). Eş seçimi tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (15), 7-16.
- Bulut, I. (1993). Ruh sağlığının aile işlevlerine etkisi. *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını*, Ankara.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev. İ. D. Erguvan Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Byrne, B. M. (1994). *Structural equation modeling with EQS and EQS/Windows*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Creamer, M. ve Campbell, I. M. (1988). The role of interpersonal perception in dyadic adjustment. *Journal of clinical psychology*, 44(3), 424-430.
- Durmazkul, A. (1991). *Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Marital adjustment. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 18 (1), 39-47.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1*. İstanbul: Pegem Akademi.
- Farajzadeh, N. (2011). *Türk ve İranlı üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile ilgili görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics Using SPSS (3rd Edition)*. London: Sage.

Güngör, H. C., Yılmaz, M. ve Balcı S. Ç. (2011). Romantizm ve eş seçimi tutum ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 180-188.

Kalaycı, Ş. (ed.) (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kaya, M. (2002). *Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Keklik, İ. (2011). Mate selection preferences of Turkish university students. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 129-148.

Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford press.

Möller, A. T. ve Van Zyl, P. (1991). Relationship beliefs, interpersonal perception and marital adjustment. *Journal of Clinical Psychology*, 47(1), 28-33.

Nazlı, S. (2007). *Aile danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Özen Matbaası.

Shipman, A. S. C. (2011). *Mate selection in modern India*. ProQuest: Dissertations and Theses.

Sipahi, B. Yurtkoru, E. S., ve Çinko, M. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.

Şentürk, Ü. (2012). *Sosyolojik açıdan parçalanmış aile ve çocuk ilişkisi*. İstanbul: Kum Saati Yayınları

Şimşek Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş-Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.

Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tolmacz, R., Goldzweig, G. ve Guttman, R. (2004). Attachment styles and ideal image of the mate. *European Psychologist*. 9(2), 87- 95.

Türkarslan, N. ve Yurtkuran, S. (2007). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğin kuruluşuna ilişkin görüş ve düşünceleri. *T.C.Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yay.*, Bilim Serisi, Genel Yayın No: 132. Afşaroğlu Matbaası Ankara.

Tüzemen, A. ve Özdağoğlu, A. (2007). Doktora öğrencilerinin eş seçiminde önem verdikleri kriterlerin analitik hiyerarşi süreci yöntemi ile belirlenmesi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 215-232.

Tabachnick ve L. S. Fidell (2001). Using multivariate statistics (4th ed; 653-771). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

Türkiye İstatistik Kurumu (2013). Evlenme ve boşanma istatistikleri, Sayı: 13469. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13469> (Erişim Tarihi: 2014, 18 Ocak).

Uraz, G. (1979). *Müstakbel eşten beklentiler üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

White, S. G. ve Hatcher, C. (1984). Couple complementarity and similarity: A review of the literature. *American Journal of Family Therapy*, 12(1), 15-25.

Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 3 (27), 15-30.

Yurtkuran-Demirkan, S., Ersoz, A. G., Şen, R .B., Ertekin, E., Sezgin, O., Turgut, A. M., Şehitoğlu, N. (2009). *Boşanma nedenleri araştırması*. T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Ankara.

EŞ SEÇME STRATEJİLERİ ENVANTERİ		Hiç Katılmıyorum									Tamamen Katılıyorum
No	Maddeler										
	Aşağıda yer alan maddeleri dikkatlice okuyarak, katılma derecenizi en iyi yansıtan rakamın üzerine (X) işareti koyunuz. Bazı maddelere cevap vermek zor olabilir. Ancak her bir maddede sizi en iyi yansıtan rakamı işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.										
1	Evleneceğim kişinin güzel/yakışıklı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2	Evleneceğim kişinin benimle aynı mezhepten olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
3	Evleneceğim kişinin aşka inanması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
4	Evleneceğim kişinin saygın bir meslek sahibi olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
5	Evleneceğim kişinin benimle aynı etnik kökenden olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
6	Evleneceğim kişinin cinsel yönden çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
7	Evleneceğim kişinin ev işlerinden anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
8	Evleneceğim kişinin daha önce cinsel ilişkide bulunmamış olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
9	Evleneceğim kişinin fiziksel olarak çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10	Evleneceğim kişinin benimle aynı kültürel yapıdan olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
11	Evleneceğim kişinin çocukları sevmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
12	Evleneceğim kişinin iyi bir maddi gelire sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
13	Evleneceğim kişinin bana aşık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14	Evleneceğim kişinin, aileme saygı duyması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15	Evleneceğim kişinin daha önce evlenmemiş olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16	Evleneceğim kişinin çocuk bakımından anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
17	Evleneceğim kişinin dürüst olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
18	Evleneceğim kişinin bana ekonomik güvence sağlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
19	Evleneceğim kişiyle aynı siyasi görüşten olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

Eş Seçme Stratejileri Envanteri Geliştirilmesi

20	Evleneceğim kişinin güvenilir olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Evleneceğim kişinin sadık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Evleneceğim kişinin sevgisini ifade etmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Evleneceğim kişinin bakir/bakire olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Evleneceğim kişinin bana saygılı davranması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Evleneceğim kişinin evliliğe önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	Evleneceğim kişinin, sosyal statüsü yüksek bir mesleğe sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Evleneceğim kişinin aile kurumuna önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Evleneceğim kişinin evine bağlı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9